

*Apel Svetog oca Pape
u jedinstvu sa sinodalnim ocima*

PRAVA ČOVJEKA I POMIRENJE

Tekst apela »Prava čovjeka i pomirenje«, što ga je na XXI. generalnoj sjednici (u srijedu, 23. prosinca 1974.) pročitao kardinal Krol, a oci su ga dizanjem ruku odobrili, glasi:

U zajedništvu s biskupima sabranima na Sinodi za proučavanje teme o evangelizaciji, Sveti Otac upućuje ovu poruku:

Nakon Sinode u 1971. zbile su se dvije godišnjice pune osobitog značenja za Crkvu i za svijet: deseta godišnjica *Pacem in terris*, enciklike pape Ivana XXIII. (1962.), i 25. godišnjica *Deklaracije Ujedinjenih naroda o pravima čovjeka* (1948.). Oba nas ova dokumenta podsjećaju da ljudsko dostojanstvo traži obranu i unapređenje čovjekovih prava.

Evo, sabrali smo se na novoj Sinodi, kojoj je tema evangelizacija: proglašenje Radosne Vijesti Isusa Krista. Ako su istine o čovjekovu dostojanstvu i o njegovim pravima doista zajedničko dobro ljudi, mi u pogledu toga nalazimo njihov najpotpuniji izraz u Evanđelju. Iz njega crpimo također najpreči motiv da se založimo u obrani i pri unapređivanju čovjekovih prava.

Tijesan odnos između takvog zalaganja i služenja Crkve pokazao se na ovoj Sinodi očevitim u izmjeni naših pastoralnih iskustava koja je odraz nadnacionalnog karaktera Crkve, njezine prisutnosti u dubini svijesti narodâ i sudjelovanja u njihovim patnjama svagdje gdje se ta prava izvrgavaju ruglu ili se krše.

Razmišljajući o tim iskustvima u svjetlu Evanđelja, želimo da uputimo apel o pravima čovjeka i o pomirenju. Tu poruku upućujemo Crkvi i svijetu, a napose onima na odgovornim položajima. Želimo da uzdignemo svoj glas u ime svih ljudi koji su bez glasa i koji podnose nepravdu.

Ljudsko dostojanstvo ima svoj korijen u slici i u odsjaju Boga koji postoje u čovjeku. Zbog toga su sve osobe u biti među sobom jednake. Potpun osobni razvoj jest manifestacija te Božje slike u nama. U času koji upravo proživljavamo Crkva je stekla veoma živu svijest o toj istini. Ona također veoma žarko vjeruje da je unapređivanje čovjekovih prava zahtjev Evanđelja te da ovaj treba da zauzme središnje mjesto u njezinu služenju.

U želji da se posvema obrati Gospodinu i da bolje izvršava svoju službu, Crkva hoće da iskaže poštovanje prema čovjekovim pravima i brigu za njih unutar vlastitih granica. Ona je također stekla obnovljenu svijest o položaju pravde u okviru svoga služenja. Uspjesi koji su već ostvareni u tom pogledu potiču nas na daljnje napore da se stalno sve više prilagođujemo Gospodinovoj volji.

Crkva zna iz iskustva da je služenje unapređivanju čovjekovih prava obvezuje na to da stalno ispituje i da neprekidno čisti vlastiti život, vlastito zakonodavstvo, vlastite ustanove, vlastite akcione planove. Sinoda od 1971. god. rekla je: »Tko se usuđuje govoriti ljudima o pravednosti, treba da najprije sam bude pravedan u njihovim očima.« Ako smo svjesni svojih granica, svojih nedostataka, svojih neuspjeha, moći ćemo bolje shvatiti i nedostatke drugih, pa bile to ustanove ili osobe. U Crkvi, kao i u drugim ustanovama ili skupinama treba poraditi na tome da se pročiste načini postupanja, procedure; da se pročiste i odnosi koji mogu postojati sa strukturama ili socijalnim sistemima — pobornicima kršenja čovjekovih prava i koje bi trebalo javno žigosati.

Nijedan narod nije danas imun od prijekora u pogledu onoga što se tiče čovjekovih prava. Sinoda, dakako, nije mjerodavna da specificira posebne slučajeve tog kršenja; to je prije svega stvar lokalnog nivoa.

Želimo, međutim, da svojim riječima, kao i svojim djelima ohrabrimo sve one koji djeluju u korist čovjekovih prava, pozvati one koji imaju vlast da ih unapređuju, da dadu također nadu ljudima koji pate zbog kršenja svojih prava. Želimo da ovdje svratimo pozornost na neka prava koja su danas najviše ugrožena.

Pravo na život. To je osnovno, neotuđivo pravo. Danas je podvrgnuto teškim povredama, kao što su kontracepcija, sterilizacija, abortus, eutanazija, rasprostranjena praksa torture, nasilja što se provode nad nevinima, bič rata, genocidi, masovni pothvati protiv prava na život. Utrka u naoružanju skupa je ludost za svijet — ona stvara sredstva koja su u stanju da izazovu još veće uništavanje života.

Pravo na hranu. Ono je usko povezano s pravom na život. Milijunima ljudi danas prijete smrt od gladi i zato je potrebno da nacije i narodi dogovorno poduzmu akciju solidarnosti na predstojećoj konferenciji Ujedinjenih naroda o prehrani. Pozivamo vlade na temeljitu izmjenu njihova stava prema žrtvama gladi. Zahtijevamo od njih da prihvate imperativ pravednosti i pomirenja te da brzo nađu sredstva za prehranu onih koji nemaju hrane.

Socijalno-ekonomska prava. Pomirenje zahtijeva pravednost. Ogromne nejednakosti u moći i bogatstvu što postoje u svijetu, pa nerijetko i unutar nacija, velika su zapreka pomirenju. Koncentracija gospodarske moći u rukama neznatnog broja nacija i multinacionalnih skupina, struk-

turalna poremećenost u trgovinskim odnosima, nejednakosti u razvoju cijena po kojima industrijske i neindustrijske nacije izmjenjuju svoje proizvode, nemogućnost da se povežu ekonomski rast i pravedna raspodjela u okviru nacija kao i na međunarodnom planu, diskriminacija u pogledu namještenja, trošenja sredstava na raznim nivoima — sve to traži reforme ako hoćemo da se omogući pomirenje.

Politička i kulturna prava. Pomirenje u okviru društva i prava ličnosti zahtijevaju da svaki čovjek može djelotvorno sudjelovati u određivanju svoje sudbine. Svatko ima pravo da slobodno i odgovorno sudjeluje u političkom životu. Isto tako ima pravo na slobodan pristup informacijama, pravo izražavanja, pravo na slobodu štampe, pravo na odvojeno mišljenje. Ljudi imaju pravo da budu odgajani i da određuju kriterije za odgoj djece. Nitko, bio to pojedinac ili skupina, ne smije se bojati da će biti stavljen u zatvor, mučen ili utamničen iz političkih ili iz ideoloških razloga. Svima pak u društvu, a tu su obuhvaćeni i radnici-emigranti, mora se zajamčiti zakonska zaštita osobnih, socijalnih, kulturnih i političkih prava. Osuđujemo svako uskraćivanje ili ograničavanje prava iz rasnih razloga. Molimo nacije i kontestatorske skupine da traže putove pomirenja, i to odričući se svakog oblika progona i nasilja te davanjem amnestije, uz milosrđe i osjećaj pravičnosti, političkim zatvorenicima i prognanicima.

Pravo na vjersku slobodu. To pravo na osobit način odražuje osobno dostojanstvo kako smo ga mi spoznali iz Božje Riječi i iz samoga razuma. Ta se pak sloboda danas uskraćuje ili joj se nameću ograničenja u raznim sistemima koji stavljaju zapreke kultu, vjerskom odgoju i služanju sa socijalnim značenjem. Pozivamo vlade da priznaju to pravo na vjersku slobodu u riječima i da ga djelima zajamče, odbacivši sve oblike diskriminacije i dajući svima zaštitu njihovih uvjerenja i puninu prava građanina, jer u protivnom slučaju stavljaju vjernike u rang građana drugoga reda.

U ovaj čas mi slavimo Svetu Godinu obnove i pomirenja. Ona nas podsjeća na veliku godinu oprostjenja (Lev 25), kao i na dar i moć pomirenja što nam ga daje Krist (Lk 4, 18—19; Ef 2, 13—17). Time ponovno potvrđujemo da Crkva mora biti znak i izvor pomirenja među narodima. Ljudi imaju pravo na nadu, a Crkva treba da bude danas znak i izvor nade.

Zbog toga ona želi oprostiti svima onima koji su je progonili i klevetali te obećaje otvorenost, simpatije i razumijevanje prema onima koji je stavljaju u pitanje, izazivaju ili je napadaju. Na kraju, pozivamo sve muževe i žene da priznaju odgovornost što je nose u savjesti za ono što se odnosi na prava drugih, i to u svjetlu onoga što smatramo kao svoju dužnost evangeliziranja. Snagom pak svoje obveze da navješćujemo Radosnu Vijest potvrdimo svoju odluku da unapređujemo prava čovjeka i pomirenje svuda — u Crkvi i u suvremenom svijetu.